

GROSSES GEWÄCHS

GROOT(S) GEGROEID

De Vorpremiere VDP.Grosses Gewächs 2022, eind augustus in Wiesbaden, was dubbel interessant. De witte Grosse Gewächse van het zeldzaam uitdagende jaar 2021 werden voorgesteld én er werd gevierd dat Grosses Gewächs twintig jaar bestaat. Perswijn was er natuurlijk bij.

TEKST: LARS DANIÉLS MV & MAGDA VAN DER RIJST

Wiesbaden 2022 © Peter Bender

Zoals ieder jaar waren de *Kolonnaden* van het Kurhaus in Wiesbaden weer het passende decor van onze eerste kennismaking met de nieuwe Grosse Gewächse (GG's, droge grand-cruwijnen) van de VDP. Het Verband Deutscher Prädikatsweingüter, waarin zo'n tweehonderd topproducenten zijn verenigd, is nog steeds toonaangevend voor de kwaliteit van de Duitse wijnbouw. En wellicht meer dan ooit ook voor de richting waarin zich die beweegt, gezien het feit dat de nieuwe Duitse wijnwetgeving zwaar gestoeld is op het kwaliteitsdenken en de bijbehorende niveaus van de VDP.

TWINTIG JAAR GG

Het hele festijn begon met de viering van twintig jaar GG. In september 2002 werden de eerste wijnen, afkomstig uit 2001, voorgesteld aan het publiek. We kunnen gerust stellen dat GG een doorslaand succes is geworden. Het is een begrip geworden in de wijnwereld, zeker in die van echte wijnliefhebbers die voor het beste gaan. De prijzen weerspiegelen dat succes. In 2002 was de gemiddelde prijs per fles zo'n 16 euro, tegenwoordig ongeveer 40, en verschillende wijnen kosten meer dan 100 euro. Het heeft de leiding van de VDP door de jaren heen veel kopzorgen en doorzettingsvermogen gekost om op het huidige punt te komen. Het opstellen van werkbare kwaliteitsniveaus met hun richtlijnen, inclusief een wijngaardclassificatie die alle leden tevredenstelt, was en is geen sinecure. Duitsland is veel diverser dan de Bourgogne, waarop het kwaliteitsidee is gebaseerd. Over alle hobbels die zijn genomen en de uitdagingen die er nog zijn, schrijven we later nog wel. Voor nu mogen we de VDP feliciteren met het succes van GG.

2021, UITZONDERLIJKE JAARGANG

En dan naar de actualiteit en het uitzonderlijke wijnjaar 2021. Uitzonderlijk, want 2021 was een jaar zoals we dat haast niet meer gewend zijn. Dan gaat het niet eens om de voorjaarsvorst, die hoort erbij. Februari en maart waren wat warmer dan normaal, april en mei koeler en droger. Begin april was er hier en daar vorstschade, maar gelukkig bij lange na niet zo ernstig als bijvoorbeeld in de Bourgogne. Maar dan juni en juli... Die waren koeler en vooral minder zonnig en natter dan normaal. Eind juni en begin juli regende het bijna constant, met als tragisch gevolg de overstromingen in de Ardennen, Zuid-Limburg en de Eifel. Extreem getroffen werd

het Ahrdal, dat 134 inwoners verloor en nog lang niet hersteld is van de ramp.

KOEL, NAT EN LAAT

Met de relatieve koelte, het gebrek aan zonneschijn en alle neerslag bleef de ontwikkeling in de wijngaard achter. In juli begonnen de problemen met schimmels (vooral valse meeldauw). Daar moest veel voor gespoten worden, maar dat werd bemoeilijkt door drassige bodems. Ook augustus was relatief koel en niet zonnig, maar in ieder geval niet nat. September moest redding brengen. Het was een heel droge, vrij zonnige en redelijk warme maand, die de rijping bespoedigde en de kwaliteit in ieder geval een kans gaf. Toch waren de temperaturen te laag voor voldoende zurenafbouw en omdat oktober weliswaar droog, maar niet ver boven gemiddeld warm werd, kwam de riesling binnen met veel meer zuren dan in de jaren 2020, 2019, 2018 en 2017. Bovendien was het ook een wat beperkte oogst, door de problemen met voorjaarsvorst, meeldauw en hagel.

ELEGANT OF KARIG?

Klimaatverandering betekent in Duitsland vooral opwarming en droogte in het groeiseizoen. En dat heeft gevolg voor de wijnen. Zeker vanaf 2015 zijn we steeds meer écht droge Riesling GG gewend, met veel extract en rijpe zuren. 2021 heeft natuurlijk heel andere typen opgeleverd, met meer zuren en minder ruggengraat. Voor echte Rieslingaficionado's, die ervaring hebben met hoe droge Riesling vroeger was, is 2021 een heerlijke jaargang met frisheid en elegantie, tenminste, als je kijkt naar de goede wijnen, die wat dunner gezaaid zijn dit jaar. Maar wat de één elegant noemt, kan de ander zomaar als dun en karig ervaren. Het is interessant om te volgen hoe de recentere fans van droge Riesling, die rijpere wijnen gewend zijn, 2021 (zullen) waarderen.

2021: MAGDA'S MENING

De zuren zijn terug! En hoe. Die waren de laatste jaren in de minderheid en ik heb ze gemist. Vanaf de eerste flight, voor mij was dat er een met Silvaners, werd duidelijk dat er voor de zuren in 2021 een hoofdrol was weggelegd. In tweeënhalve dag 500 wijnen proeven blijft een stevige klus, maar gaat mij

ZUREN
ZIJN TERUG

EERDERE JAARGANGEN

Zoals gebruikelijk werd ook veel wijn van de jaargang vóór de jongste gepresenteerd. In dit geval 2020 dus. En niet alleen rood, maar ook een groeiend aantal witte wijnen, die bewust later worden gebotteld en vrijgegeven. Die late releases hebben doorgaans van een beduidend langere rijping op de gist geprofiteerd en tonen zich alleen daarom al voller en beter in balans. Tel daarbij op het verschil in karakter tussen 2021 en 2020, en u beseft dat het geen eerlijke competitie is. Maar dat hoeft ook niet; het gaat uiteindelijk om de wijnkwaliteit. En die is prima in 2020, vooral ook voor Spätburgunder, de belangrijkste rode GG. In het algemeen komen de wijnen wat fruitiger en minder krachtig over dan die uit 2019. Maar ze worden heerlijk en zijn dat eigenlijk groten-deels nu al.

Rieslingaanplant in een Grosses-Gewächswinggaard

Lars Daniëls

Magda van der Rijst

GRAUBURGUNDER

Duitsland heeft de smaak te pakken met grauburgunder. De aanplant blijft maar toenemen (van 2020 op 2021 weer ruim 300 hectare erbij) en ook qua stijl weten wijnmakers steeds vaker te overtuigen. Die stijl is voor de GG's doorgaans Bourgondisch, waarbij het eventuele gebrek aan zuren wordt gecompenseerd door structuur. Niemand laat zo mooi zien hoe het moet als Salwey.

persoonlijk beter af als er sprake is van levendigheid door zuren. Opmerkelijk vond ik hoe verschillend de zuren zich presenteerden. Ik noteerde: hoekig, precies, filigrein, mals, rauw, stekend, breed, smal, swingend, dun, dik, soepel en streng.

In veel gevallen pakte dat hoge zuurgehalte behoorlijk goed uit, maar er zijn helaas ook voorbeelden van wijnen die door de vele zuren onevenwichtig zijn. De zuren zijn nu, naast de jeugdige en uitbundige aroma's van wit fruit en citrusvruchten, in vrijwel alle wijnen op hun plaats, maar voor een aangename ontwikkeling is er meer nodig; dan wil je ook vulling, vlees op de botten, zodat er ook zonder de uitgesproken aromatische expressie tegenwicht is voor de zuren. Samenvattend geldt voor de droge wijnen uit 2021 dat het een jaar is om, in het algemeen gezegd, jong van te genieten.

BESTE GEBIEDEN VOOR RIESLING GG 2021

Door de bank genomen vind ik Rheinhessen het beste gebied voor Riesling. Het is verleidelijk de kwaliteit van de GG's 2021 toe te schrijven aan het grote aandeel wijngaarden met een kalkrijke bodem in Rheinhessen, zoals in de Duitse pers wel te lezen was. De kalk had de flinke zuren mooi *abgepuffert* (vrij vertaald: 'verpakt'). Maar er zijn daar ook op zure, kalkloze bodem geweldige wijnen gemaakt in 2021. Dus zou het toch niet gewoon aan de talloze topproducenten liggen? Niet alleen Wittmann heeft wederom een bewonderenswaardige serie GG's gemaakt, maar ook Kühling-Gillot, Wagner-Stempel, BattenfeldSpanier, Bischel en nieuwkomer Knewitz. En dan had Klaus Peter Keller niet eens wit ingestuurd. En ook de Pfalz verdient complimenten. Rebholz en Christmann voorop, Bürklin-Wolf er net

achter. De Nahe is ook weer top, maar daar ligt dat zeker aan de producenten. Moselwijn wordt in het algemeen beter stroomafwaarts, richting Terrassenmosel. Niet vreemd in een koel jaar.

ODE AAN BALANS

RIESLING GG 2021: MAGDA'S MENING

In de Nahe valt bij mij niet de allerhoogste score, maar de meeste Rieslings met hoge scores, dus boven de 17, komen uit de Nahe, op de voet gevolgd door Rheinhessen. Dat ligt bij beide aan het grote aantal wijnen, maar het zit hem ook in de balans tussen de zuren en de rest. Voor mij zijn zuren op hun mooist als ze door en langs de andere elementen van de wijn heen sijpelen. Basissmaken, aroma's, alcohol, eventuele tannine worden dan heel zacht een beetje weggeduwd, zodat de zuren de ruimte vinden om zich in elk smaakhoekje van de wijn te nestelen. Dat constateerde ik met name in Riesling uit de Nahe en ook Rheinhessen; in de Mosel zijn de zuren (nog) te dominant. De Rheingau bood overwegend 2020 aan, dus lastig om iets algemeen over 2021 daarvandaan te zeggen. In Franken en de Pfalz doen de 2021'ers het heel bevredigend, met als uitschieter Ökonomierat Rebholz: die schittert aan de top met energierijke, balans-balans-balans-Rieslings. Ontzettend knap!

FAVORIETE RIESLING

(2021 tenzij anders aangegeven)

Mosel

Clemens Busch, Marienburg Falkenlay
Clemens Busch, Marienburg Fahrlay
Clemens Busch, Marienburg
Heymann-Löwenstein, Uhlen Laubach
Heymann-Löwenstein, Stolzenberg
Peter Lauer, Lambertskirch
Van Volxem, Scharzhofberger
Fritz Haag, Juffer Sonnenuhr
Clemens Busch,
Marienburg Fahrlay Terrassen
Maximin Grünhaus, Herrenberg

LD	MR
18	18,5
18	17,5
17,5	18
18	17,5
18	18
18	17,5
17,5	

Nahe

Dönnhoff, Dellchen
Schäfer-Fröhlich, Felsenberg
Schäfer-Fröhlich, Frühlingsplätzchen
Dönnhoff, Hermannshöhle
Dönnhoff, Felsenberg Felsentürmchen
Emrich-Schönleber, Halenberg
Schäfer-Fröhlich, Halenberg
Gut Hermannsberg, Kupfergrube 2017
Gut Hermannsberg, Bastei 2020
Emrich-Schönleber, Frühlingsplätzchen

19	
18,5	
18,5	
18	18,5
18	18
18,5	17,5
17,5	18,5
18	
18	
17,5	17,5

Rheingau

Prinz, Marcobrunn
Peter Jakob Kühn, St. Nikolaus 2020
Weil, Gräfenberg
Künstler, Berg Rottland

17,5	
17	17,5
17	
	17

Rheinhessen

Kühling-Gillot, Hipping
Wagner-Stempel, Heerkretz
Wittmann, Brunnenhäuschen
Wittmann, Morstein
Bischel, Heerkretz
Kühling-Gillot, Ölberg
Kühling-Gillot, Rothenberg Wurzelecht
Wagner-Stempel, Scharlachberg
Bischel, Hundertgulden
BattenfeldSpanier, Frauenberg

18	18
18	18,5
18	
18	
	18
17,5	18
18	17
	17,5
17,5	
	17,5

Pfalz

Rebholz, Kastanienbusch
Rebholz, Ganz Horn
Christmann, Idig
Müller-Catoir, Bürgergarten Im Breumel
Rebholz, Im Sonnenschein

18,5	18
18	18
	18
	18
18,5	17

LD	MR
17	18,5
16,5	18,5
17,5	

Rebholz, Schäwer

Jülg, Sonnenberg

Dr. Bürklin-Wolf, Pechstein

Geheimer Rat

Dr. von Bassermann-Jordan, Kirchenstück

Von Buhl, Kirchenstück 2020

17,5	
17,5	

Württemberg

Dautel, Steingrüben 2020

Aldinger, Gips Marienglas

17,5	
17	

SPÄTBURGUNDER 2020

Baden is hét gebied voor Spätburgunder, met Salwey, Michel, Dr. Heger en Franz Keller in de Kaiserstuhl en natuurlijk Huber in de Breisgau. Zijn Wildenstein is haast buitenaards goed. Maar Duitsland heeft meerdere hotspots voor Spätburgunder, die ieder jaar presteren. Het uiterste zuiden van de Pfalz bij Schweigen, met veel wijngaarden op Frans grondgebied, bijvoorbeeld. Westelijk Franken, kalkrijk Rheinhessen en natuurlijk de Ahr. Daarvan stonden er logischerwijze veel minder wijnen op tafel; vele *Winzer* zijn hun voorraden kwijtgeraakt tijdens de overstromingen. Maar wat er werd aangeboden, is vertrouwd lekker.

SAPPIG EN FRIS

SPÄTBURGUNDER 2020: MAGDA'S MENING

Aan de Spätburgunders uit 2020 kun je je geen buil vallen en dat geldt voor alle regio's. Ze zijn sappig met gezond, rijp fruit en voldoende frisheid om het allemaal kwiek en levendig te houden. Ze zijn toegankelijk en op dronk, met per regio de kenmerken die je ervan mag verwachten. Hier en daar – en dan vooral in Baden – zit er een wijn tussen met meer gestoofd dan rijp fruit, maar ook daar zijn liefhebbers voor. Bernhard Huber en Salwey vormen binnen het geheel een klasse apart. De vijf wijnen van Huber (Alte Burg, Bienenberg, Wildenstein, Schlossberg en Sommerhalde) zijn stuk voor stuk van een bijna onbeschrijfelijke schoonheid. Over de afdronk van de Bienenberg noteerde ik dat de smaaklaagjes in de eindeloze afdronk zich als een harmonica of zeeanemoon openen, zacht sluiten en opnieuw openen. Aldinger en Dautel vormen voor mij van de VDP-leden de top in Württemberg, waarbij mijn persoonlijke voorkeur uitgaat naar de precieze, delicate stijl van de goed gevulde Spätburgunders van Dautel.

UITHANGBORDEN

Jaarlijks worden meer dan 600 verschillende GG's geproduceerd, uit 327 verschillende Grosse Lagen. Riesling met 60% en Spätburgunder met 20% zijn de belangrijkste GG's; het zijn de twee uithangborden van de Duitse kwaliteitswijnbouw.

PRODUCENTEN VAN HET JAAR

Riesling 2021:

LD: Ökonomierat Rebholz (Pfalz); MR: Clemens Busch (Mosel)

Spätburgunder 2020:

Huber (Baden). Of Weingut Fürst (Franken). U zegt het maar...

Nieuwkomer van het jaar:

LD: Jülg (Pfalz); MR: Christmann, om de wijnen van dochter Sophie

Vader Ernst legde de basis voor de kwaliteit en het lukt zoon Christian om het terroir nog beter in de wijnen te laten zien, onder andere door gebruik van foeders in plaats van barrique.

Favoriete Spätburgunder (2020 tenzij anders aangegeven)

	LD	MR
Bernhard Huber, Wildenstein	19	18,5
Kühling-Gillot, Kreuz	17,5	19
Fürst, Hundsrück	18	18,5
Bernhard Huber, Schlossberg	18	18,5
Bernhard Huber, Alte Burg	17,5	18,5
Bernhard Huber, Bienenberg	18	18
Bernhard Huber, Sommerhalde	17,5	18
Fürst, Centgrafenberg	18	18
Fürst, Schlossberg	18	18
Dr. Heger,		
Winklerberg Wanne Häusleboden	18	
Friedrich Becker, Sankt Paul 2019	18	
Ökonomierat Rebholz,		
Im Sonnenschein 2017		18
Jülg, Kostert		18
J.J. Adeneuer, Alte Lay	17,5	18
BattenfeldSpanier, Kirchenstück	17	18
Keller, Frauenberg	18	17
Aldinger, Gips Marienglas	17,5	
Knipser, Im Großen Garten 2018	17,5	
Salwey, Henkenberg		17,5
Christmann, Idig	17,5	

WITTE BURGUNDERS 2021 EN OUDERE JAREN

Er móét meer gepraat worden over Duitse Chardonnay, vind ik. Het is nog steeds een van de nieuwst aangeplante druivenrassen in Duitsland (in 2021 kwam er weer dik 200 hectare bij) en van alle variëteiten heeft het de meeste potentie. Nu al horen de beste Duitse Chardonnays, waarvan een aantal ook buiten de VDP wordt gemaakt, bij de allerbeste wijnen van Duitsland. Delen van Baden, de Pfalz en Rheinhessen hebben alles wat chardonnay nodig heeft: kalkrijke bodem, genoeg zon en genoeg water. En veel producenten hebben een steeds fijnere hand als het om de vinificatie gaat.

BROOD MET BOTER

WEISSBURGUNDER: MAGDA'S MENING

De nickname van Weissburgunder is 'brood met boter' (lees: zuurdesembrood met romige boter) en voor de gepresenteerde

wijnen uit 2020 deugt die omschrijving. In de 2021'ers zit er meer speling en spanning tussen zuur en zacht. Dat maakt ze opwindender, zonder verlies van vertrouwdheid. Dan hebben we het wel over de favorieten. We proefden ook wijnen met een gebrek aan fruitvulling en dan nemen de zuren hardhandig de leiding in de finale; iets wat zeker bij Weissburgunder niet gewenst is.

Favoriete witte Burgunders

	LD	MR
Bernhard Huber,		
Schlossberg Chardonnay 2020	18	18
Bernhard Huber,		
Bienenberg Chardonnay 2020	18	17
Ökonomierat Rebholz,		
Mandelberg Weißer Burgunder 2021	17,5	17,5
Salwey, Henkenberg Grauburgunder 2019	17,5	17,5
Salwey, Kirchberg Weissburgunder 2019	17	18
Dr. Heger, Hinter Winklen Gras		
Im Ofen Weissburgunder 2020	17	18

TOT SLOT: MAGDA OVER SILVANER 2021

Hoewel er in de afgelopen jaren echt wel goede Silvaners zijn gemaakt, maakte het gebrek aan zuur bij een van nature niet zuurrijke, semi-aromatische variëteit als silvaner de wijn snel wee en laf. In 2020 werden er in Franken geweldig lekkere, verteerbare, evenwichtige wijnen afgeleverd. Die balans was er in veel aangemelde 2021'ers (nog) niet. De zuren zijn er, maar doen in menige wijn niet helemaal hun werk. Ze staan aan de kant, los van het fruit, en zijn in sommige gevallen te overheersend. Opwekkend jaar, met als minpunt dat het wat balans mist.

Favoriete Silvaners (2021 tenzij anders aangegeven)

	LD	MR
Rainer Sauer, Am Lumpen 1655	17	17,5
Paul Weltner, Hoheleite	17	17
Zehnthof Luckert, Maustal	17	
Fürst Löwenstein,		
Fürstlicher Kallmuth 2020		17